

Caspar Mauritius Henricus Evers

Usus Logices Et praesertim Fallaciae Ignorationis Elenchi In Controversiis Calvinisticis De Universali Divinae Misericordiae Affectu, Merito Christi, Universali Item Gratiae Ad Salutem Sufficientis Per Verbum Et Sacramenta Oblatione : Exercitatio Tertia

Rostochii: Kilius, 1649

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn738376124>

Druck Freier Zugang

R. G. Meol. 1649.

Mauritius, Caspar / 6

Vest.: Evers, Reinrich

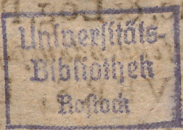
Exerc. III

15

USUS LOGICES
Et præsertim
Fallaciæ Ignorationis Elenchi
In
CONTROVERSIIS CALVINISTICIS
De
UNIVERSALI
DIVINÆ MISERICOR-
DIÆ AFFECTU, MERITO CHRISTI, UNI-
VERSALI ITEM GRATIÆ AD SALUTEM
SUFFICIENTIS PER VERBUM ET SACRAMENTA
OBLATIONE.
EXERCITATIO TERTIA
Quam
DEO DIRIGENTE
Consentiente Veneranda Facultate
Theologicâ in celeberrima Universitate
Rostochienfi
P R Æ S I D E
Viro Reverendo & Clarissimo
DN. CASPARO MAURITIO
S. S. Theol. Lic. & Log. Prof. Ord.
Publicè defendendam suscipiet
HENRICUS EVERS, Lubecensis.
Habebitur ad d. 17 Mart. in Auditorio Majori.

ROSTOCHII,
Typis NICOLAI KILLII, Acad. Typogr.
ANNO M. DC. XLVIII.

UNIVERSALIS
 DIVINAE MISERICORDIAE
 DIE AFFECTU MERITO CHRISTI UNI
 VERSALI ITEM GRATIA AD SALUTEM
 EFFICIENTIS PER VERBUM ET SACRAMENTA
 GRATIA
 EXERCITATIO TRACTATA
 DEO DIRIGENTE
 Consecratio Veneranda Facultatis
 Theologicae in celeberrima Universitate
 Rostochensi
 P. R. A. S. I. D. E.
 D. N. CASPARO MAURITIO
 S. S. Theol. Lic. et Prof. O. L.
 HENRICUS H. V. L. S. C. H. E. N. R. I. C. H. U. S.
 ROSTOCHII
 Apud NICOLAI KELLERII Typog.

EXERCITATIO TERTIA
DE

Universali DEI dilectione, Merito
Christi, universali item gratiæ ad salutem
sufficientis per verbum & Sacramenta
oblatione.

THESIS I.

RESP.
HENRI-
CO EVERS
Lubec.

Ab solutam electionem certorum homi-
num ad salutem, aliorum vero destinationem ad
exitium immediate sequitur solum electorū di-
lectio, reprobatorum odium nunquam cum amore
commutandum. Postquam ergo absolutum illud
electionis reprobationisq; decretum examinavi-
mus, nunc recta ad primum hoc particularis Dei dilectionis consecra-
rium progrediamur. De qua verustiorum horridiores quidem sed ma-
gis ingenuæ, recentiorum mihiiores sed ad fallendum compositæ extant
phrases. Beza vox est responsi. ad Acta Colloq. Mompelgart. parte 2. pag.
194. *Nunquam tempus fuit, vel est, vel futurum, quo Deum voluerit, velis aut
voliturus est singulorum misereri.* Dordrechtani ad quæstionem, an DEUS
secundum beneplacitum suum serio velit omnes salvos fieri, negativè re-
spondent. Vide Judic. Provincial. Theolog. pag. 11. 33. 43 79. 86. 94 98.
116. 126. 140. 150. 154. Nimirum universalem Dei dilectionem commentum
esse cerebri humani dicunt Groningenses, quod Deum in impotentem ho-
minem transformant, qui cuperet omnes homines salvare, sed non posset hoc
efficere. Et quanquam Bremenenses cum Salmurienſibus mihius loquan-
tur, atq; dilectionis Dei universalitatem nobiscum defendant, in re ta-
men ipsa à communibus Dordrechtanorum, suisq; adeo ipsorum votis
non abeunt, quippe affectum ab effectu salutifero separantes, prout ex-
ercitatione prima dictum est, approbantesq; artic. XV. cap. I. quo sta-
tuunt Dordrechtani, *Deum ex immutabili proposito decrevisse, quosdam
homines in communi miseria relinquere, nec salvifica fide & conversionis
gratia*

H

gratia donare. Hic omnium vota conspirant Parei, Molinei, Britanno-
rum, Palatinorum, Hasliacorum, & cæterorum, ipsorumq; Bremensium,
ut in Actis Synodi suis locis videre est. Vide pag. 561.

§. 2. Opponimus thesin contradictoriam, quæ orthodoxa & no-
stra est, hanc nempe: *Deus omnes & singulos homines serio vult
salvos fieri.*

§. 3. Universalis illa voluntas aliter universalis dilectio & univer-
salis gratia appellatur. De gratiæ voce diximus Exercitatione prima, quæ
hic repeti nihil opus est: saltem id monemus gratuitum illum amorem,
quo omnes & singulos homines Deus complectitur, cum effectu suffi-
cienti conjunctum esse, adeoq; Deum, qui serio finem vult, omnium
hominum salutem, etiam mediocrium suffectorum exhibitionem se-
rio & efficaciter velle. De quo paulo post agetur. Cæterum cum sal-
vandi voluntatem universalem Deo attribuimus, non de voluntate,
consequente loquimur, sed de Voluntate antecedente. Quæ voluntatis
distinctio non est in Deo realis & potius volitionis est, quanquam hæc
ipsa nihil aliud sit, quam Dei voluntas cum connotatione objecti, ad
quod sine ulla sui mutatione terminatur. Neq; sibi adversantur hæc DEI
voluntates, siue mavis volitiones, sed conspirant amicè, continenturq;
consequens voluntas in Antecedente cum directè tum indirectè v. g.
antecedens voluntas est, quæ respicit homines ut homines: consequens,
quæ respicit alios ut dociles & obsequentes alios ut contumaces & im-
morigeros: hæc illà continetur ut species genere, cum, qui omnes vult
homines salvos, etiam dociles & morigeros salvos velit directè, indire-
ctè autem salvos eos nolit, qui gratiosæ DEI voluntati repugnant. Hæc
ita observata utilia erunt ad concilianda scripturæ loca in speciem pu-
gnantia, v. g. 1. Tim. 2. 4. Joh. 6. 40.

§. 4. Deinde cum omnes à Deo diligi ponimus, vocem omnis di-
tributivè in singula generum accipimus, neq; de distributione in gene-
ra singulorum loquimur, quam hic defendunt Calviniani, conceden-
tes quidem Deum omnes homines velle salvos fieri, hoc est, ut ipsi se
explicant, omnia genera hominum, nationes & populos, nec in natio-
nibus illis singula hominum, sed tribus, ordines & status hominum,
eosq; non omnes, sed aliquos, ita ut & nationes & ordines esse possint,
in quibus nulli sint, quibus benè vult DEUS: tandem in aliquibus istis
ordinibus non omnia individua, sed aliqua, eaq; paucissima.

§. 5. The-

§. 5. Theses nostras sequentes rationes damus. Prima ex illis locis Scripturæ ducitur, ubi thesis nostra in ipsis terminis habetur, ut 1. Tim. 2. 4. ubi testatur Apostolus, *Deum velle, ut omnes homines salventur, atque ad agnitionem veritatis perveniant: & 2. Pet. 3. 9. ubi testatur Petrus, Deum non velle, ut quidam pereant, sed ut omnes ad respicientiam veniant.* Quibus locis adde Ezech. 33. 11. & 18. ult. ubi jurat Deus si non velle mortem peccatoris, sed & convertatur & vivat. Excipiunt aliqui, quod omnes in loco Pauli accipiendum distributive in genera singulorum, dicentes Deum velle omnes salvari, hoc est, omne genus hominum, Judæos, Græcos, divites, pauperes, liberos, servos, mares, foeminas &c. at nolle tamen servari omnia individua. Alii dicunt, quod omnes esse explicandum re-duplicative, hoc sensu, Deus vult omnes salvari, qui salvantur, quia nemo salvatur præter ejus voluntatē Ad utramque exceptionem respondet Chamier Tom III. lib. 8. cap. 6. num. 9. Harum, inquit, distinctionum neutra accommodata est. Nam & durum est illud, Nolens ullos perire, flexere ad genera singulorum: & illud certe, Non vult mortem peccatoris, repugnare videtur, cum mors non possit considerari in generibus singulorum, sed in singulis generum. Sed & Pauli institutum seorsum abit. Jubes enim orari non pro singulorum generibus, sed pro singulis generum, quales v.g. Reges, pro quibus sigillatim Ecclesia erat & pro Nerone quidem, cum hac Apostolus scriberet. Non vero est bona ratio: orate pro Nerone, quia Deus aliquos vult Imperatores salvari. Altera distinctio aequè impingit. Nam dilucum dicere, Deus non vult ullos perire eorum qui servantur: Non vult mortem peccatoris, quem vult servari: Orate pro Nerone; quia Deus vult servandos servari. Hactenus responsionem vidimus Chamieri, non dilutam, sed efficacissimam. Ipse autem Chamier ad eludenda tam aperta Scripturæ dicta, utitur distinctione voluntatis signi & beneplaciti seu *euageticæ* & *eudoxicæ*, & putat, voluntate signi & *euageticæ* (Dordrechtani hanc voluntatem vocant voluntatem approbantem, q. d. Deum approbare quidem omnium hominum salutem Judic. Exter. pag. 708. & Jud. provin. pag. 18. & 25.) Deum velle omnium & singulorum hominum salutem: sed voluntate beneplaciti & *eudoxicæ* (Dordrechtani eam vocant voluntatem efficientem loc. cit.) velle tantum servandorum salutem. Sed hanc distinctionem non probat Spanhemius Epist. ad Cottier. pag. 122. scribens, non probat Deus id quod nec est, nec futurum est, & quod ne fieret ipse sapientissima & liberrima sua ordinatione constituit &c. & quod omnes

l'explicat de generibus singulorum. Sed illa glossa solidè ab ipso Aposto-
 o refutatur tum citato loco, secundum ea, quæ ex Châmiero citata
 sunt, tum apertissime locis illis, ubi *πᾶσι* explicat *ἐν ἡμεῖς* Act. 21.
 21. Act. 20. 31. Coloss. 1. 28. Vide oppositionem Apostoli Rom. 15. 18. Ad
 distinctionem voluntatis signi dicimus, ea Deum constituti hypocritam
 & simulatorem, qui omnes quidem & singulos ad coenam cœlestem
 vocet, paucissimis tamen eam veniendi potestatem & efficaciam largia-
 tur, sine qua nemo venire potest. Deinde si voluntas signi est universalis,
 quæ significat Deum esse misericordem, nulla ratione fieri potest, quin
 id significet respectu universorum, nisi dicere velis, signum falso signi-
 ficare. Denique aut vult Deus non omnes salvari ad demonstrandam
 iustitiam suam, aut non vult. Si hoc, habemus intentum. Si illud, quo-
 modo non delectabitur iustitiæ suæ demonstratione?

§. 6. Secunda ratio classicum illud dictum Joh. 3. 17. urget, ubi
 pariter in ipsis, quod ajunt, terminis thesis nostra defenditur. Dicitur
 enim Deus dilexisse mundum. Excipiunt hic mundum notare solos
 electos, atq; inde id patere, quia dicatur Deus ita dilexisse, ut Filium su-
 um unigenitum in mortem traderet, quæ est dilectio summa & parti-
 cularis, minimè communis electo & reprobo, solis electis propria. Re-
 spondetur, mundum significare hominum universitatem, quod & ipsi
 potiores Calvinistæ concedunt, & inspectio textus *ὁ παρὰ τοὺς ἀνθρώπους*
 demonstrat, cum dispescitur mundus in credentes & incredulos, in
 damnandos & electos. Negat quippe Christus se in mundum venisse, ut
 mundum condemnaret, sed ut mundus servetur per eum &c. ubi mun-
 dus vel universitatem hominum significat in priori membro, vel non
 significat. Si hoc, contradicitur universæ antiquitati, perit tota cohæ-
 sio textus. Quæ enim hæc oratio, Deus non misit filium in mundum,
 ut damnet electos? si illud, certè non potest aliud significare in poste-
 riore membro, adeoq; sequitur, Christum venisse in mundum, ut mun-
 dus, hoc est, hominum universitas per eum servetur. Quod autem ad-
 debatur de summa dilectione, quæ minimè cadat in reprobos, respon-
 demus, quanquam hæc dilectio sit generalis & universalis, tamen eam
 in suo genere summam esse, nimirum, respectu inimicorum, quæ de re
 videatur Rom. 5. 1. Locus Joh. 15. 13. quem contra nos urgent Calviniani,
 de credentibus & amicis loquitur, ad quos solos summæ dilectionis fru-
 ctus ultimus pertinet, & Joh. 3. 17. restringitur; nec ibi Christus simpli-
 citer

citer negat, maiorem esse in Deo dilectionem posse, quippe de hominum amore tantum verba faciens. Et adhibita distinctione, quam Orthodoxa antiquitas nobis prævit, inter voluntatem antecedentem & consequentem, optime conciliari loca scripturæ possunt, quæ de dilectione reproborum eorundemq; odio loquuntur. Obiter hic notamus, malè nobilissimam illam distinctionem à Crocio explicari Dissert. XI. thes. 25. *Antecedens*, inquit, *voluntas est, qua DEUS, quantum ad se attinet, vult quippiam non immediate, sed in illius antecedente causa, ab ipso Deo ita preparata, ut ex ea possit illud consequi, ut si consequitur sit Deo placitum immediate &c.* Consequens vero sive absoluta (malè sic pessimæ hypothese, quæ in transversum hominem agit) *qua DEUS vult quippiam non tantum in sua causa, sed immediate etiam secundum se, cujus effectum nihil impedire potest, quippe ad quem producendum omnipotentiam suam exsolvit, cui nihil est impossibile.* Hæc Crocius obscure, cujus tenebras discutit Pareus, quem laudat Dissert. 8. thes. 28. *DEUS*, inquit ibi Pareus, *Omnes vult salvos fieri voluntate antecedente, hoc est, cum conditione, si omnes credant: non autem vult omnes salvos fieri voluntate (consequente, vel) beneplaciti, secus omnes servarentur, aut falsum esset illud Psalmi 135. 3. omnia, quæ voluit, fecit. Verum quoq; est, cur non omnes serventur, causam proximam esse, quia non volunt omnes: Causam primam, quia Deus non in omnibus effecit, ut velint, & cur hoc non efficiat, causam occultam, non sciscitandam, in consilio Dei esse repositam &c.*

§. 7. Tandem sic arguimus: Quoscunq; Deus 1. ad imaginem suam & vitam condidit, 2. sub incredulitatem & peccatum conclusit, 3. ad *metanoian* sive poenitentiam reverti 4. ad Filium suum venire & 5. hunc ad illos venire voluit, deniq; 6. spiritum gratiæ & conversionis mittit, eos serio & efficaciter vult salvos. Atqui etiam reprobos Deus ad imaginem suam & vitam condidit, sub incredulitatem & peccatum conclusit, ad poenitentiam reverti, ad Filium suum venire & hunc ad illos voluit, deniq; spiritum gratiæ & conversionis mittit. Ergo etiam reprobos Deus serio & efficaciter vult salvos. Quoad membrum I. considerentur dicta Gen. 1. 27. Sap. 23. c. 11. 15. Rom. 8. 12. Quoad II. Rom. 3. 12. Gal. 3. 22. Rom. 5. 20. cap. 11. 32. Quoad III. 2. Pet. 3. 6. & 9. Rom. 2. 4. Ezech. 18. 51. cap. 33. 8. Quoad IV. Matt. 11. 27. Quoad V. Joh. 3. 16. Matt. 18. 11. Luc. 19. 20. Joh. 6. 51. cap. 12. 46. seqq. Quoad VI. Gen. 1. 3. Joh. 6. 7. Ebr. 6. 4. cap. 10. 29.

H 3

§. 8. Nunc

§. 8. Nunc ad alterum absolutæ electionis *πείσμα*, particulare scilicet meritum Christi accedamus: de quo quanquam variè loquantur Calviniani, illi maxime, qui *πᾶσι κληρὰ μαλ' ἀκῶς* efferre didicerunt, in re tamen ipsa haud multum dissentiunt, imò consentire per absolutum electionis decretum districtè jubentur. Non hic Calvini, Beza, aliorumq; supralapsariorum horridas & tartareas voces sollicitabimus, quippe, quæ lippis & tonsoribus notæ sunt. Dordrechtanos audiamus. Quorum decreto nos reiicimur statuentes *Deum, quantum ad se attinet, omnibus hominibus ex aequo ea beneficia voluisse conferre, quæ per mortem Christi acquiruntur*. Mendacium est, inquit Parens, non veritas, Christum omnibus etiam infidelibus, quæ tales sunt & manent, reconciliationem impetrâsse pag. 306. Unde distinctionem impetrationis & applicationis communibus votis reiiciunt, multisq; adhibitis rationibus refutare conantur. Vide Palatinos pag. 612. seqq. Et Embdan. pag. 661. Sincerè, inquit, dicimus illum hominem qui Christi meritum & efficaciam vel impetrationem remissionis peccatorum & applicationem illius beneficii separât, à nobis pro heretico haberi, quem, nisi inquinari ab eo velimus, summo studio devitare oporteat. Ipsi vero distinguunt inter sufficientiam & efficaciam meriti Christi. de qua distinctione olim Beza pronuntiavit. part. 2. respons. p. 217. esse eam duram, ambiguum, barbaram & meram tergiversationem. Alii cum Palatinis ad declinandam invidiam propter contentiosos ista se distinctione uti fatentur, licet aliter dicta scripturæ velint. Summa, in re ipsa omnes conspirant, ut ut eodem modo loqui tanta Evangelii luce erubescant, quod est signum malæ causæ.

§. 9. Ipsi quoq; Bremenses à doctrina Calvini ne latum quidem unguem in hoc puncto discedunt. Nempetria hæc Calvinus docuit. si Chamiero credimus tom. 3. lib. 9. cap. 4. *primò, à Christi morte in omnes homines derivari multa beneficia, puta resurrectionem omnibus, multam vocationem generalem & quæ ad eam pertinent: 2. negat autem Calvinus, à Christi morte provenire illa beneficia, quæ propriè salutaria sunt. 3. posse tamen omnes homines salvari per mortem Christi confiteretur, hoc est, Christum pro omnibus hominibus mortuum esse sufficienter, pro paucis efficaciter*. Hactenus Chamier: ad quem illud notamus, quod observat Spanhemius de Grat. Univers. pag. 1614. non dicere Synodum Dordrechtanam, Christum sufficienter mortuum esse ad totius peccata mundi expianda, sed tantum, mortem Christi sufficere ad peccata totius mundi

expianda.

expianda. Unde liquet, mitius de hac re locutum Calvinum, quam Dordrechtanos magis excludentes consilium & decretum Dei, quorum tamen unicus scopus fuisse videtur, suorum duriores locutiones ipse se salva manente emollire. Sed ad Bremenses revertamur, quorum luculentam consonantiam cum Calvino docere unus instar omnium Martinus potest, cujus verba in Actis Synodal. pag. 641. ita habent: *Meritus est Dominus omnibus hominibus gratiam (dixerat, predicationem Evangelij promiscuam & indifferentem pro fundamento habere commune beneficium redemptionis) sed non eam omnibus, quæ à singulari electione pendet. Quam igitur? Eam, quæ sub conditione fidei promittitur. Omnibus enim certè hominibus promittitur remissio peccatorum & vita æterna, si credant. Hic itaq; apparet, remissionem peccatorum & salutem conditionalem pertinere ad omnes, non autem (NB) promissionem dandi vires & excidendi actus, quibus conditio illo impleatur.* Et paulo post: *Meritus est omnibus favorem Dei obtinendum re ipsa credant, quem indicat Deus Evangelio communiter.* Et sub finem pag. 642. distinguit inter communia beneficia, & singularia, gratiam scilicet regenerationis seu vocationis efficacis, justificationis & glorificationis: & addit, *Christum pro solis electis hoc fine mortuum esse, ut ista bona & quatenus, ejus sunt generis ipsis non quovis modo obtineret, impetraret, acquireret, sed REVERA promereretur & EFFICACITER communicaret, largiretur, applicaret.* Hinc liquet, non electis ista Christum non revera promeritum nec efficaciter communicare: simul id apparet, etsi Christi meritum universale à Bremensibus statuatur, alterius tamen modi & generis meritum, toto nimirum cælo distantibus effectis conspicuum, esse id, de quo nos, & de quo ipsi loquuntur.

§. 10. Dices: atqui Crocius Dissert. XI. Thes. 45, 46. diserte mortem Christi ait esse quidem universalem, perfectissimam & sufficientissimam pro toto mundo hostiam, interim vim & fructum ejus totalem ac ultimam fidelium proprium esse & huic rei applicat distinctionem sufficientiæ & efficacis mortis Christi, quam postea ita explicat, ut sufficientiam eandem esse dicat cum satisfactione, efficaciam cum applicatione. Idem vero & orthodoxi statuere videntur, distinguendo inter impetrationem & applicationem. Amiraldu quoq; in Erotematibus & alibi satis accurate probat, Christum omnium redemptorem esse, electis simul & reprobis à Deo destinatum, imò Christum pro omnibus æqualiter esse

esse mortuum dicere non debuit, quod tamen amplius se non dictu-
rum promisit Synodo Alenconienſi, ut teſtatur Spanh Epist. ad Cortier.
pag. 60. Respondeo, Amiraldu in explicanda ſententia ſua intrica-
tum eſſe, iisq; uti diſtinctionib⁹, ut nec ſuæ partis hominibus, multo mi-
nus nobis ſatisfaciat. Diſtinguit citante Spanhemio tract. de grat. Uni-
verſ. pag. 723. redemptionem à Chriſto factam, eamq; duobus modis ait
conſiderari debere, nimirum ut eſt abſoluta, quatenus eam quidam revera
amplectuntur: deinde ut eſt affecta conditione, quatenus offertur ea lege;
ut, ſi quis eam amplectatur, ejus compos fiat. Priori modo particularis eſt,
poſteriori univerſalis. Pariter deſtinationis illius, quæ deſtinatur hominibus
redemptor Chriſtus, duplicem ait eſſe rationem, particularem, qua-
tenus decretum de fide donanda conjunctum habet, univerſalem, quate-
nus decretum iſtud ab ea eſt ſeparatum. Hæc dum dicit, & alias diſtincti-
ones addit inter miſericordiam primam & ſecundam, duplicem item
prædicationem Chriſti, unam per miniſterium Apoſtolorum, alteram
per miniſterium providentiæ Dei conſervantis mundum, duplicem de-
niq; fidem, alteram ſine cognitione Chriſti, alteram cum Chriſti
cognitione, recte aſſerta corrumpit, atq; *κενοφωνίας καὶ κενοφω-
νίας* mirum in modum turbat. Nec Crocius ſatis ſibi conſtat. Cum enim
Diſp. XI. th. 14. dicat erroneum eſſe quod Chriſtus omnibus hominibus ex
æquo beneficia per mortem parca, videlicet actualis & efficaciæ redemptionis,
purgationis à peccatis, reconciliationis cum Deo, juſtificationis, ſanctificati-
onis & ſalutis, ſive credant ſive non credant, volueris conferre, ambi-
gue loquitur. Aut enim de voluntate fidem & incredulitatem ho-
minum antecedente loquitur, aut de conſequenti. Si poſterius, nemi-
nem habet adverſarium: nemo enim, niſi credat, actu purgatur à pec-
catis, reconciliatur Deo & ſalvatur, quod omnes ſententur. Si prius, nos
ſibi ſciat adverſari ſtatuentes, DEUM, quantum in ſe eſt, omnibus ho-
minibus velle beneficia illa **EX ÆQUO CONFERRE.**

§. II. Eſto ergo theſis noſtra contradictorie oppoſita Calvinianis:
*Chriſtus ex intentione & decreto Patris etiam pro reprobis effica-
ciſer mortuus eſt, hoc eſt, morte ſua tum pro peccatis eorum ſa-
tisfecit, tum pro meritis iis eſt & vitam æternam & gra-
tiam Spiritus, per quam credere atq; ſic ad vitam æternam per-
duci poſſint.*

§. 12. Primus

§. 12. Prius autem, quam thesin hanc probemus,, duo nobis, quæ neglecta ignorationem Elenchi parere solent, amolienda duximus. Primum illud est, à nobis non defendi, nec dici, quod Christus morte sua & effusione sanguinis sui omnes homines in universum, quotquot ab initio mundi vixerunt & ad finem usq; victuri sunt, nemine excepto, sive fidelis sit sive infidelis, actu & efficaciter non tantum à morte æterna redemerit, sed & à peccatis purgarit, cum Deo reconciliarit, in sinum & gratiam Dei patris restituerit, iustificaverit, sanctificaverit & salvos fecerit, puta impium parricidam Cainum æquè ac Abelem, impuros Sodomitas æquè ac Lothum iustum &c. Hæc erronea esse pariter cum Crocio loco proxime citato dicimus, neq; hac de re tam liquidà & aperta controversia esse potest. Alterum illud est, non quæri de sufficientia pretii sanguinis Christi in se spectati, quippe quod sufficiens pro pluribus mundis esse potuisset: sed quæritur de sufficientia illius pretii in ordine ad omnes homines etiam reprobos, an videlicet pro iis quoq; sufficienter fuerit persolutum ex intentione, consilio & decreto Dei, ita quidem, ut & loco seu vice reproborum sit depensum, nec tantum impunitas illis hac Christi satisfactione sit acquisita, verum etiam æterna salus unà cum omnibus mediis huc ducentibus merito Christi ipsis quoq; reprobis sit parata? Hoc negantibus Calvinianis nos affirmamus: & recta ad rationes nostræ assertionis contendimus.

§. 13. Primam rationem ducimus à loco classico Joh. III. 16. ubi per mundum esse antelligendos omnes & singulos in mundo adversarij ipsi fatentur. Quin ipsa scriptura ubivis inculcat Christum servatorem mundi 1. Joh. 4. 14. Joh. 4. 42. servatorem omnium hominum, maxime fidelium 1. Tim. 4. 10. qui juxta voluntatem Dei & Patris nostri Gal. 1. 4. seipsum dedit pretium redemptionis pro omnibus 1. Tim. 2. 6. Adde 2. Cor. 5. 14. Ebr. 7. 9. Quibus nihil clarius aut efficacius ad firmandam thesin nostram dici potest. Secundam rationem exhibent illa loca, quæ sententiam nostram formaliter & in ipsis terminis continent Rom. 14. 16. 1. Cor. 8. 11. 2. Pet. 2. 1. His adde locum ad Ebr. 6. 4. seqq. & cap. 10. 29. 2. Pet. 1. 9. ubi nulla ratione potest intelligi, quod dicitur de peccantibus *ἐν αἵματι* & sic profanum existimantibus sanguinem, quo sunt sanctificati, nisi sanguis pro ipsis sit fusus. Quod enim nonnulli dicunt, sanctificatos fuisse aliorum judicio, id certe ad exaggerandum apostatarum peccatum non facit, quod alij perperam de eo judicarunt. Sic & illud,
quod

quod apostata dicuntur spiritus sancti participes facti, persuasionem & internum testimonium de Christo pro ipsis mortuo omnino includit: quomodo autem id spiritus sanctus persuadere potuit, quod secundum Calvinianos verum non est.

§. 14. Excipies ad loca hæcenus producta 1. λύτρωσις pro omnibus dici sufficienter, non efficaciter 2. redemptionem Rom. 14. 16. 2. Pet. 2. 1. &c. vel esse interpretandum de redemptione metaphorica ab ignorantia Ethnica, vel secundum opinionem hominum explicandam 3. si Christus fuit λύτρωσις pro omnibus, etiam reprobis & damnatis, sequitur, Deum esse injustum, qui duas poenas & satisfactiones pro uno peccato exegerit &c. Respondemus ad 1. quidem, λύτρωσις non posse dici sufficiens redimendo captivo, nisi ea intentione persolvatur, ut captivus liberetur. Est enim satisfactionis ea natura, ut, nisi fiat animo liberandi debitorem, & nisi à creditore in eam rem acceptetur, pro solutione esse non possit. Fingamus, potentissimum regem redimendis subditis suis universos thesauros suos impendere, nihil autem de alienis subditis cogitare, qui pariter captivi detineantur, nemo est, qui pro his pretium sufficienter persolutum esse dicere possit. De quo supra diximus. Ad secundum dicimus, egregie muniti viam Socinianismo mercatu illo metaphorico, ut alibi ostenditur. Quis autem feret, dici Christum opinione pro iis, qui sperunt, mortuum? Quasi tu dicas Christum opinione mortuum, aut opinione mundi servatorem. Ipsa porro consideratio scopi Apostolici clarissime contrarium evincit, qui est, detertere argumento ducto à periculis, damnoq; gravissimo & κατ' ἀλήθειαν, & κατὰ δόκην tali. Ad ultimum, quod Molinei est Anatom. Armin. p. 270. respondemus, negando connexionem. Cum enim reprobi per incredulitatem reiiciant atq; repellant satisfactionem pro se præstitam, efficiunt illa sua ingratitudine & contemptu, ut merito Dei offensam atq; vindictam incurrant. Neque vero ejusdem generis & valoris est poena, quam Christus ipsorum vicem, & quam ipsi sustinent. Altera quippe æquivalens & satisfactoria est dignatione infinitæ personæ: altera talis minime est, etsi æternis cruciatibus miseri torqueantur.

§. 15. Sufficere hæc possent: sed addamus unum atq; alterum novum argumentum. Tertio, Quicumq; in Christum credere tenentur, pro illis etiam mortuus est. Atqui etiam reprobi in Christum credere tenentur, Ergo. Major nisi vera esset, credituri utiq; reprobi essent mendacio, quod

quod non puduit asserere collocutores Hagientes. Expendi hic meretur locust. Joh. 5. 10. 11. ubi Johannes dicit *eos, qui non credunt DEI testimonio, ipsum facere mendacem seu accusare mendacii*. Cum testimonium illud in eo positum sit, *quod illi vitam eternam dedit in Filio*, siue per meritum Filij, quomodo increduli Deum faciunt mendacem, si id illis non testatur; si autem testatur, quomodo verum non erit, quod testatur Deus? Quarto, si non est mortuus pro omnibus Christus, sequitur 1. quod nemo teneatur orare pro omnibus & singulis, ut convertantur 2. baptismum debere administrari cum conditione, hac nempe si Christus pro baptizando mortuus sit 3. neminem damnari propter incredulitatem, neminem 4. propter ingratitudinem damnari. Atqui hæc omnia falsa sunt & sacris literis extremè adversantia, Ergo & prius, Majoris connexio clara est, quoad primum. Tenemur enim orare, ut fiat Dei voluntas: quæ si hæc est, ut non omnes virtute meriti Christi convertantur, utiq; contra voluntatem Dei orabit, quisquis omnes & singulos converti petat. Quoad secundum, res aperta est; quoad cum intelligerent Argentinenses ministri, in confessione Argentinensis Ecclesiæ Anno 39. cui subscripserunt Bucerus aliq; ministri, omnes concionatores monitos voluerunt, ne quem baptizarent, nisi hac particula vel expressa vel subintellecta: *Ego, ô Deus, hunc baptizo secundum electionem & propositum divinæ voluntatû tuæ*. Vid. Artic. 18. Quod deinde secutus Zachius neminem baptizari nisi hac conditione si electi sint, vel expressa vel subintellecta asseruit. Tertium pariter una cum quarto patet. Quomodo enim infideles & reprobi, qui nihil habent, quod credant, propter incredulitatem damnabuntur? Quomodo ingrati esse possunt, quibus nullum factum est beneficium? Minor pugnat eum locis scripturæ plurimis, ut negari nequit. Firma ergo stat conclusio. Tandem sic arguimus: Quæcunq; doctrina homini peccatori injicit scrupulum dubitandi, an teneatur credere Christum pro se crucifixum quæq; iis, qui jam credunt, adimit certitudinem fidei, ea est exitiabilis. Atqui talis est doctrina Calvinistarum, Ergo. Major inde probatur: quia nemo potest statuere, se teneri credere in Christum, antequam Christum pro se mortuum esse sciat. Sed hoc nemo scire potest. Dices, ex universalibus scripturæ dictis id colligi. Respondeo, id scriptura testatur omnibus & singulis ex æquo, non minus reprobis quam electis. Aut ergo omnium & singulorum respectu testimonium scripturæ certum est, aut planè nullius,

S. 16. Superest, ut, quoniam Christum pro omnibus mortuum esse, adeoq; in omnium & singulorum locum suffectum esse evictum dedimus, nunc videamus, an eam Deus gratiam omnibus & singulis voluerit conferre, per quam fieri mortis Christi participes, siquidem non nolissent, potuissent. Circa hanc rem durissimæ extant vetustiorum Calvinistarum, ipsius maximè Calvini phrasès, de quibus videri possunt Acta Remonstrantium part. 2. pag. 32. seqq. ubi rejiciunt dicentes, Deum gratiam sufficientem ad fidem & conversionem in tantum conferre, quos juxta decretum suæ Electionis irresistibiliter vult convertere: reprobis vero gratiam ad fidem, conversionem & salutem necessariam neq; concedere neq; velle concedere: & pag 38. ubi rejiciunt docentes, DEUM externè quosdam vocare, quos internè vocare, hoc est, verè conversos nolit, etiam anterejectam vocationis gratiam: in primis pag. 40. ubi rejiciunt Calvinum & socios magno numero docentes, esse in DEO voluntatem ejusmodi arcanam, quæ revelata ejusdem in verbo voluntati sic contraveniat, ut secundum arcanam nolit conversionem & salutem maximæ partis eorum quos verbo Evangelij & revelata voluntate ad fidem & salutem sermo vocat & invitat, eoq; sanctam hic simulationem & duplicem personam in Deo agnoscendam esse &c. Mitius non nihilo loquantur Dordraceni, Bremenenses, Salmurienenses, quanquam in re ipsa consentiant. Docent quippe & Dordraceni, nullibi in sacrâ litera mentionem fieri promissionis, quâ Deus se obstrinxit ad gratiam/salutiferam omnibus & singulis communicandam: non velle Deum omnibus vocatis communicare salutem, ideoq; nec ad salutem vocari omnes, qui vocantur externè: Deum non administrare singulis hominibus, nec paratum esse administrare media sufficientia ad sui conversionem, nec petere ab omnibus & singulis obedientiam fidei: non esse absurdum Deum reprobis quibusdam, qui in Ecclesia Dei versantur, gratiam suam in verbo suo sive etiam per sacramenta offerre (NB) non eum in finem, ut per eam serventur: sed contra ut minus habeant excusationis, quàm reliqui, & tandem gravius puniantur. Vide Acta Synod. Dordrac. pag. 706. 605. & Judic. provinc. pag. 262. 267. 291. Thys. in Corpor. doctrin. pag. 21. De Bremenensibus & Salmurienensibus dictum est Disp. 1. thes. 18. & nunc amplius dicetur, ut omnis excludatur Ignoratio Elenchi.

S. 17. Thesis nostra, cui & contradicunt & contradicere necessarium habent Calviniani hæc est: *Gratia spiritus interna & ad conversionem*

tionem respectu hominis convertendi sufficiens, Christi merito
parca, per Verbum & sacramenta omnibus & singulis, etiam re-
probis, offertur.

§. 18. Pro majori nostræ thesæ luce paucula hic notanda sunt. Pri-
mò gratiæ vox hic pro gratiæ dono accipitur, secundum ea, quæ dicta
sunt Disp. 1. thes. 18. Cæterum usitatissimè distinguitur hoc donum,
gratiæ in operantem & cooperantem gratiam. Operans dicitur quoque
excitans & præveniens: & excitans quidem dicitur, quia voluntatem &
intellectum hominis ad assensum allicit, invitat, incitat, imò trahit, &
homine obicem non ponente eum facit actu velle. Præveniens autem
dicitur, quia nostram voluntatem prævenit, in illam immediate infun-
dendo vires & supernaturalem potentiam ad credendum: Operans de-
nique dicitur, quia cogitationum bonarum, & ipsius volitionis bonæ
in nobis causa est sine nobis. Cooperans autem gratia ea est, quæ cum
voluntate jam regenerita cooperatur; Hæc dicitur etiam adjuvans, quod
voluntatem jam regeneritam adjuvet, & cum ea effective concurrat ad
producendum supernaturalem v. g. charitatis, spei, fidei actum. Hæc
eadem dicitur subsequens, eo quod prævenientem gratiam subsequa-
tur; quod fit, ubi homo præveniente gratiâ piè utitur.

§. 19. Deinde notanter dicimus in thesi nostrâ, *Gratia spiritus in-
terna*. Nam quando nos Calvinianis, thesin præsentem impugnanti-
bus, opponimus scripturæ dicta, inculcantia, v. g. resistantiam, quæ fit
Spiritu Sancto, solent communiter excipere, loqui talia dicta de gra-
tiâ externâ, non autem de internâ, hanc quippe solis Electis propriam
esse, externam autem gratiam per prædicationem verbi etiam repro-
bis indulgeri. Sed respondemus, gratiam illam externam, prout illam
Calviniani solent explicare, nocere potius, tantum abesse ut beneficium
aliquod conferat, atqui sic gratiæ nomen tueri possit. Si enim quis
quærat, ad quid conferat & conducat gratia illa externa, dicunt, De-
um reprobos vocare in hunc finem, ut magis induret, ut excusationem
adimat, ut gravius puniat, ut ipsorum aduersionem seu unipotentiam ad cre-
dendum ostendat, non autem ut convertantur, credant, salventur. Vid Syl-
lab. Testim. apud Remonstrantes in actis Synodalib. part. 2. pag. 45.

§. 20. Hæc perpendens Crocius, gratiam externam ita explicat, ut
molit eam esse prorsus abjunctam ab omni omni internâ gratiâ differt. 9.

thes. 106. Ubi in suam sententiam citat etiam Theologos Leidens. in
 censura confessionis Remonstrantium. Adde thesin 61. Dissert: cit. Ut
 ergo omni ambiguitati, sophisticæ & Elenchi Ignorantioni januam ac
 rimas præcludamus, addidimus in thesi nostrâ *ad conversionis sufficientem*.
 Quo autem pacto sufficientem dicamus gratiam, paucis addendum.
 Nempe nō uno momento conversio hominis efficitur. Datur enim ho-
 mini minor gratia, quam postea excipit major: si quis autem gratiam
 minorem petulanter exstinguit, atque rejicit, is impedit quò minùs ple-
 nè convertatur. Deus quippe à prævisâ non reiectione primæ gratiæ
 suspendit continuandæ gratiæ decretum. *Habenti enim, h. e. utenti do-
 nis concessis, dabitur amplius: Qui quis autem non habet, i. e. non utitur,
 etiam quod habet, tollitur ab eo* Matt. 13. 12. De quare potest videri ipse.
 Crocius hæc in parte consentiens dissent: 9. th. 23. *Indubitate*, inquit,
verum est, Deum omnibus auditorib. dare sufficientem gratiam, non quidem
immediatè ad obtinendum coronam vitæ, sed sufficientem, ut possint non
resistere ac contradicere sermoni, ut colligitur ex Es. 5. 3. Jerem. 9. 13. Ezech.
 3. 6. & 12, 2. Matth. 11. 23. Luc. 7. 28 act. 7, 51. Rom. 10. 21. *Hæc autem*
gratia prima sufficiens est ad obtinendam gratiam majorem. Instituto
enim DEI sic ordinatum, ut successivè habenti detur, quò plus obtineat.
 Mar. 4. 25. Hactenus Crocius.

§. 21. Non possumus, quin hîc laudemus verba Clar. Hulsemanni,
 quæ habet Breviarii c. 15. th. 11. quam hîc integrâ apponendam duxi-
 mus. Ita verò habet: Non sunt heterodoxi S. Augustinus & alij qui
 sentiunt: Objectum Prædestinationis esse hominem adhuc vocandum,
 sed consideratum in decreto Dei, tanquam non rejecturum gratiam
 vocationis, si quondam offeratur, ad quam oblationem omnib. & sin-
 gulis præstandam, à suâ parte DEUS paratus est. Act. 17, v. 30,
 31. Is enim ordo constitutus est à Deo, ut nolit his, qui primam gratiam
 præfractè repudiarunt, majores gradus seu incrementa conferre.
 Matth. 13, 12. c. 25. 29. Luc. 19. 26. Quo sensu non malè à B. Augusti-
 no dicitur: *Esse peculiarem quandam gratiæ speciem, quam D E U S*
Electi preparavit, tanquam medium infallibile, & proximum assequendæ
salutis Videlicet intensiorem gradum gratiæ sive majus incrementum,
 quod DEUS consequente, seu vindicatrice voluntate, juste denegat iis,
 qui primam gratiam rejecerunt. Quorsum enim daretur supremus ille
 gratiæ gradus, quem perseverantem dicimus, *αεινους αἰσιν*, qui mi-
 norem

notem gratiæ gradum, ducturum ipsos ad gradum majorem, petulan-
ter excusserunt? cum iste gradus gratiæ, quam habebant, ex parte prin-
cipii supernaturalis solus sufficiens esset ad perseverandum in isto gra-
du inferiori, de quo & ipso quoque recedunt: Nam posteriora talia fi-
unt *χείρονα τῶν προτέρων*, deteriora priorib. gradib. gratiæ: & de-
teriora priori reatu corruptionis connata, quia *melius istis fuisset, vi-
am salutis nunquam cognovisse*, 2. Petr. 2. 20. Matth. 13. 27. 28. Ad no-
vam autem & graviolem tentationem superandam, requiritur etiam
major & intensior gratiæ gradus: ut patet exemplo Juvenis à Christo
dilecti, ob sincerum studium pietatis, sed non satis robustum adversus
tentationes perseverantiæ Marc. 10. 21. 22. Hactenus Hulsemannus.

§. 22. Atque hoc tertium est, quod circa thesin nostram monere
voluimus. Quarto, cum offerri gratiam sufficientem dicimus, sicut
non intelligimus oblationem hypocriticam, quam vocant alii volunta-
tem signi, Amesius vocat virtuales & interpretativam, quæ est in ex-
hibitione omnium mediorum suâ natura facientium ad fidem ingene-
randam, quam distinguit à voluntate absolutâ & formali, (hanc alii
vocant voluntatem beneplaciti,) sic non probamus Salmurieneses &
Bremenses, qui defendunt oblationem gratiæ sufficientis universalem
quidem, sed sufficientis *quantum ad positionem eorum omnium quæ ex
parte DEI necessaria sunt ad amorendam naturalem repugnantiam, quæ
sunt verba Crocii* disp. 9. th. 113. Negant autem esse sufficientem re-
spectu hominis, quippe per quam nemo unquam hominum conversus
sit, nec converti quisquam propter duritiem cordis possit. Quæ vero
hæc gratiæ sufficientia est, quæ homini non sufficit ad sui conversio-
nem? & quid hoc est dicere, dari à DEO gratiam ex parte Dei sufficien-
tem ad hominis conversionem: hæ sunt meræ tergiversationes & ver-
borum præstigiæ, de quibus Disp. 1. th. 18. nonnihil dictum est. Tales
oblationes una cum nihili sufficientiis tanquam indignas Deo & verbo
ejus adversantissimas rejicimus, adeoque dicimus, Deum serio offerre
etiam reprobis gratiam spiritus internam, eamque non tantum respectu
Dei (hic enim nulla conversione opus habet) sed inprimis respectu
hominis convertendi (de quo unice quæritur) sufficientem.

§. 23. Hanc gratiam quinto dicimus ordinariè per Verbum & Sa-
cramenta æqualiter offerri, etiam conferri, si quis obicem non ponat.
Ubi duo notanda. Primo non id volumus, æqualiter conversionis
admini-

adminicula semper dispensari: habet suos gradus gratia, habet suas divitias & abundantiam, habet extraordinaria momenta, quæ non contingunt cuivis. Capernaitis major gratiæ abundantia obtrigit, quam Tyrii & Sidoniis, Matth. 11, 21. Nec ea gratiæ abundantia obvenit omnibus, quæ Abrahamo, Paulo, aliisque; extraordinario gratiæ tractu conversis. Hæc ergo extra controversiam posita sunt. Alterum ad eos attinet, quibus Evangelium actu non prædicatur: cuius rei culpam minime residere in absoluta Dei voluntate, nolentis Evangelium illis prædicari, sed in ingratitude hominū sua contumacia prædicationem verbi repellentium & hanc majorum culpam in posteros redundare affirmamus. Interim verissimum est, quod Deus actu ter vocaverit omnes & singulos homines, eisq; gratiam ad conversionem suffecturam per verbi prædicationem obtulerit, per Adamum, Noachum & Apostolos, quod fatetur Crocius Dissert. 12, thes. 9. Vid, thes. 66. seqq. & dissert. 9. thes. 75. Neq; negari potest, Deum gentiles etiam per lumen naturæ ad poenitentiam vocasse: quanquam ad id vocatio illa non suffecerit, ut proximè & immediate salutē æternā obtinere potuerint: suffecit, ut gentiles inquirere & potuissent & debuissent in verum Dei cultum & cœtum, in quo vigeat ille veri Dei verus cultus. Crocius hanc vocationem *indirectam* appellat Dissert. 12. th. 56. *qua Spiritus Sanctus alios obscurius & veluti e linginquo invitat idq; vel per opera creationis, vel per Ecclesie verum Dei cultum amplectentis celebritatem.* Mercatores, inquit, pecunia causa legatos mittunt in remotissimas terras, cur anima saluti non eadem opera novatur, cur mercatores diversarum nationum de religione ne unum quidem verbum? Hæc recte Crocius. Vide Act. 17. 27. Hanc vocationem si gentilis non rejiciat, non ille quidem meretur per modum causæ efficientis gratiam ulteriorem, id tamen consequitur, ut dum non excutit vocationem per lumen naturæ, indispositionem illam à se tanquam subiecto convertendo removeat, quæ aliquin fuerat conversionem prohibitura.

§. 24. Tandem gratiam ad salutem sufficientem dicimus Christi merito omnibus & singulis partam esse. Hoc quoniam potissimum in controversia positum est, rationes expediamus huic rei totiq; adeo thesi nostræ probandæ idoneas ac suffecturas. Primam suggerit Protevangelium Gen. 3. 16. ubi notamus oppositionem seminis muliebris & seminis serpentini. Atq; ut in illo oraculo omnibus & singulis Dæmonibus
omnis

omnis præceditur spes redeundi cum DEO in gratiam: ita vi opposi-
 tionis omnibus & singulis hominibus, qui cuncti in Adamo & Eva
 protoplastis velut radicè comprehenduntur, promittitur semen bene-
 dictum, quod sit contritum caput serpentis. Hæc autem contritio
 capitis serpentini non fit in idea & in universali, sed in genere humano
 lapso, eoq; toto. Quousq; enim porrigitur antiqua serpentis plaga, eo
 etiam salutis remedium extendi necessum est. Quare conterendus est
 Satanæ in omnibus & singulis hominibus ex promisso Dei. Id porro
 fieri nequit sine gratia huic malo tollendo & sanando proportionata.
 Sic ergo concludimus: Aut contriturus est Christus serpentem antiquum
 in omnibus & singulis hominibus, aut non est. Si illud, sequitur, quod
 volumus, videlicet Christum sua morte omnibus & singulis promeru-
 isse eam gratiam, per quam solam vincitur Satanæ virus. Sin autem hoc
 dicas & oppositionem tolles, de qua dictum, nec ullam vel probabilem
 asserti tui rationem ex contextu eruere, aut excogitare poteris. Manet
 ergo primum, adeoq; rem confectam habemus. Assentitur Crocius Dis-
 sert. 12. th. 19. ubi *Spiritus Sanctum ait genus humanum in Adamo & pro-
 toplasti totum, tanquam in semine aut radice comprehensum ac seductum
 è Satana in æternum maledicti deceptoris seductu & societate ad novi fœ-
 deris passionem & benedicti SEMINIS COMMUNIONEM, post-
 liminio lapsus, miseranter ac serio LUCE verbi simul ac CRUCE
 ærumnabili invisasse.* Hactenus ille. Quod de communione ait, id adeo
 verum est, ut nec Cainus ab ea prius fuerit exclusus, quam ipse sua impro-
 bitate & impoenitentia se excluderet, ut ex cap. 4. Genes. est manifestum.
 Quem locum sic expressit Thargum Onkelos sive paraphrasis Chal-
 daica: *Suscipit Dominus cum beneplacito Abel & munus ejus, Cain autem
 & munus ejus non suscepit cum beneplacito. Et iratus est Cain vehementer,
 & ceciderunt vultus ejus. Dixitq; Dominus ad Cain. Cur irasceris tu, &
 quare ceciderunt vultus tui. Nonne si bene egeris opera tua, dimittetur tibi,
 & si non bene egeris, in diem iudicii peccatum tuum servatum est, in qua
 futurum est, ut ulciscatur deus, si non converteris, & si converteris, dimit-
 tetur tibi.* Rationi primæ subjungimus secundam ex cap. 8. Roman.
 vers. 32. Sic arguimus: Cui Deus Filium dedit, ei omnia est daturus. Atqui
 etiam reprobis dedit Filium, ut supra demonstratum. Ergo & his omnia
 est daturus, de quibus agit Apostolos citato capite, puta salutem æter-
 nam & quæ huc spectant. Excipies: loqui ibi Apostolum de electis. Re-
 spondeo.

spondeo, argumentum Apostoli & rationem esse generalem, utut fiat ad electos applicatio. Tertiam rationem suppeditat Ebr. 6. ubi dicuntur etiam reprobis facti participes Spiritus Sancti, quod non esse de donis Spiritus extraordinariis intelligendum, sed ordinariis ipsa loci inspectio evidenter ostendit. Dicuntur enim fuisse illuminati, gustasse donum illud cœleste, & participes facti Spiritus Sancti, gustasse bonum Dei verbum, ac virtutes futuri seculi: & cap. 10. 19. dicuntur Spiritum gratiæ contumelia afficere. Quæ omnia liquido thesin nostram demonstrant.

§. 25. Quarto sic pro adstruenda thesi nostra argumentamur: Si culpa, cur reprobi non convertantur, non est querenda in Evangelio, nec in Christo per Evangelium oblato, nec in Deo per Evangelium vocante, & dona varia conferente, sed unice in ipsis vocatis, sequitur, gratiam ad conversionem convertendis sufficientem etiam reprobis offerri. Atqui verum prius, E. & posterius. Connexio Majoris patet: Si enim non offerretur talis gratia, utiq; penes denegatam gratiam culpa resideret. Minor est Synodi Dordracenæ Cap. III. & IV. Art. 9. Quinto, si Deus serio vocat etiam reprobos, eisq; mandat, ut convertantur, utiq; eis vult dare gratiam adæquatè sufficientem. Atqui verum prius, E. & posterius. Major sic probatur: illuderet quippe aliàs miseriæ humanæ DEUS haud secus, ac si quis alicui mandaret ambulationem, cui essent amputati pedes, vel lectionem, cui oculi eruti, quod omnino cum totis feriis Dei mandatis, cohortationibus, increpationibus, comminationibus è diametro pugnat. Minor est Dordrechtanorum cap. cit. art. 8. Tandem, quicquid est ministerium spiritus & organon conversionis potentissimum, id oportet conjunctam habere gratiam spiritus internam & ad conversionem convertendo necessariam. Atqui tale est verbum, talia sunt sacramenta. Ergo. Majorem nemo negare potest, nisi Synesiodii, sic hypothesebus fasciatus. Minorem probatam dabimus thesibus secururis. Et tanta quidem vis est veritatis, ut Britannis Theologis expresserit in Actis Synod. pag. 604. hæc verba: *Ex Esa. 59. ult. patet verbum & spiritum individuo nexu ex promissione Dei in ministerio verbi conjungi. Hinc ministri N. T. dicuntur ministri non literæ sed spiritus, non literæ occidentis, sed spiritus vivificantis. 1. Cor. 3. 6. Et ministerium Evangelij dicitur διακονία τοῦ πνεύματος. Hinc Evangelium dicitur χάρις καὶ εὐαγγέλιον. grat. salutifera Tit. 2. 11. & λόγος καὶ ἐλεος.*

ἡμεῖς δὲ ἡμεῖς sermō reconciliatiōis 2. Cor. 5. 19 Luc. 10. 9. 11. Christu, eam
 mitteret discipulos ut Evangelium predicarent, iussit illis, ut populu, quibus
 illud annuntiarent, dicerent: Appropinquavit vobis regnum cælorum: utiq;
 quod gratia aliqua supernaturali illis administrata esset, quibus Evange-
 lium annunciatum est. Hactenus Britanni, qui pag. 674. notanter lo-
 quuntur, cum in hæc erumpunt verba: Quod si non omnes, quos hoc ver-
 bi spiritus q; sui dono dignatur DEUS, ad conversionem seriam serio invita-
 ret, certe & DEUS nonnullos, quos ipse filij sui nomine vocat falleret, &
 promissionum Evangelicarum nuntii à vocatū falso perhibiti testimonij ac-
 cusari possent, & qui ad conversionem vocati parere negligunt, redderen-
 tur excusabiliores. Neq; enim ea fingi potest homines reddere inexcusabiles
 per verbum & spiritum vocatio, quæ eo tantum sine exhibetur, ut reddat
 inexcusabiles.

§. 26. Sed hæc exactius paulo consideremus propter vulgus Calvi-
 nianorum, cui hæc, quæ de efficacia verbi & sacramentorum diximus,
 minimè arrident. Beza vox horrenda est in Colloq. Mompelgart. pag.
 469. Quos DEUS æterno & arcano suo consilio ad vitam æternam non ele-
 git etiamsi milies baptizarentur externo aquæ baptismo, illis tamen nun-
 quam fides aut Spiritus Sanctus donatur sed iusto Dei iudicio relictis sua
 culpa pereunt. Admonitio Neostad. pag. 40. baptismum dicit nominari
 lavacrū regenerationis, ablutionem peccatorum item salvos nos facere, non
 sanè quia hæc præstare possit aqua, vel aqua sit spiritus vel sanguis Christi,
 vel in aqua vel cum aqua vel sub aqua sanguis Christi corporaliter & invisi-
 biliter adsit, & corporibus eorum affundatur qui baptizantur, sed quia si-
 gnum & testimonium divinum est spirituali mundationis, remissionis pec-
 catorum, regenerationis per sanguinem & spiritum Christi. Præfat. Apolo-
 get. quæ præmissa est Orthodoxo Consensui sic statuit: Revera ba-
 ptismus ablutionis peccatorum, regenerationis, adoptionis deniq; arrhabo &
 sigillum certissimum est in Electis, in quibus solū virtus sese exerit. Hinc
 factum est, ut duplicem statuunt baptismum, alterum interiorem, quæ
 solis electis, alterum exteriorem, quæ etiam reprobis conferatur; du-
 plicem item cœnam, cuius dispensator alter sit interior, alter exterior,
 nimirum minister, quem dicunt distribuere panem & vinum, regenera-
 tionem nullo modo attribuendam esse ministro baptizanti. Quin eo
 sunt absurditatis progressi, ut & hæc contra universam antiquitatem
 statuerent infantes fidelium ex gratia scederis in utero materno sancti-
 ficari.

ficari. Verba & authores allegari nihil attinet: ubi enim se legentibus ingerunt. Neq; de aliis organis gratiæ melius aut honorificentius Calviniani sentiunt. Ludovici Crocii, qui videri vult cæteris moderatior, de ministerio Ecclesiastico & universim de gratiæ organis hæc sententia est, quam in Apologet. Disp. 9. thes. 30. pag. 174. 175. expressit. *Quemadmodum, inquit, necessitas, dignitas & efficacia Ecclesiastici ministerii omnibus aspernatoribus divine ordinationis rectè opponitur: ita in hac ordinatione distingui debent Spiritus Sanctus & magistrorum internæ externæq; actiones contra omnem superstitiosum errorem, quo potentia Dei ministris mediæ non sine deminutione gloriæ DEI transcribitur.*

§. 27. His opponimus thesin nostram. *Verbum & Sacramenta sunt efficacia, divinæq; potentia plenissima organa, per qua Deus conversionem fidem & regenerationem in omnibus & singulis hominibus vult operari, imò, quantum in se est, actu operatur.*

§. 28. Ubi propter Calvinianos, qui æquè ac nos sacramenta efficacia esse dicunt, præterea nos superstitionis cujusdam reos agere haud erubescunt, notandum, nos in thesi nostrâ non intelligere efficaciam 1. Physicam & habitualiter in hærentem, quasi Sacramento vis aliqua supernaturalis ad eum modum sit indita, quo balsamum est in pixide. 2. Nec moralem efficaciam, quatenus divina & ad conversionem sufficiens virtus certò quidem & infallibiliter non tamen necessario sed contingenter assistat Sacramentis, velut ex pacto, ut unà cum Sacramentis, sed non per Sacramenta influat in effectum. Hunc efficaciam modum tuentur reformati. Vide River: Cathol. Orthod. tract. 3. quæ. 1. Chamier, lib. 2. de sacram. in genere c. 2. num. 6. ubi ad assistentem vim divinam ex Calvino tuetur. *Hinc Sacramenta non censet esse instrumenta physica sed moralia, ubi Deus se accommodavit nostro captui, & ut inter homines non tantum ad imperitos docendos, frequens usus verborum: sed etiam ad certitudinem vehementer ingenerandam, variorum signorum verbis additorum: ita voluit in rebus solutis quarum non tantum natura sumus imperiti; sed etiam incredulitati & tentationibus obnoxii, utrumq; instrumentorum genus adhibere. Sic judicis, quod notat Beza in Conf. art. 30. cap. 4. cum rei cujuspiam dominium vel possessionem alicui attribuerint, quasdam præterea ceremonias adhibent, quibus ille in possessionem mittatur. Ita etiam in civilibus contractibus, quamvis publicus tabellio*

tabellio testium nomina adscripserit, & ipse instrumento subscripserit: solet tamen civitatis aut principis sigillum apponi, ut prorsus authenticum instrumentum habeatur. *Que ratio non physica est, sed prorsus ethica: nam ea pars est civilis prudentia: & totam efficaciam suam debet voluntati, à qua sic institutum. Ut ergo sigillum principis verè est non osiosum sed efficax; nulla tamen sibi indita virtute, sed auctoritate tantum Principis quasi comitante: sic Sacramenta (quæ signa vel circumcisionis exemplo) etsi nulla in rebus externis vi insita agant in animas hominum, aut in gratiam, quæ in iis queritur: tamen non desinunt esse instrumenta efficacia, nempe ut ὀμνεία καὶ σφραγίδες.* Hactenus Chamierus. Atq; ex hōc fonte nata est distinctio Calvinianorū in Baptismum internum & externum: item S. cœnæ in Cœnam, cujus Dispensator sit interior (Christus) & cœnam, cujus dispensator sit exterior, qui tantum distribuit panem & vinum, de quo supra dictum est. 3. Nec objectivam & mediatam efficaciam, quam nobis affingit Bellarm: 1. 2. c. 2. de effectib. Sacram. quasi statuamus à Sacramento moveri animum velut à pictura (sicut dicimus objecta movent sensus) & sic excitari fidem, per quam donum gratiæ afferatur. 4. Nec intelligimus efficaciam miraculosam proprie sic dictam; sacramenta enim quamvis proximè accedant ad miracula, non tamen sunt miracula proprie sic dicta. Ad miraculum enim tria requiruntur, 1. ut fiat à solo Deo, 2. ut sit supra potentiam naturalem subiecti (hæc quidem duo in Sacramento sunt, sed non) 3. ut fiat in solito modo, h. e. præter ordinem, quam Deus servare consueverit tum in operibus naturæ, tum in operib. gratiæ. 5. Nostra sententia est, efficaciam Sacramentorum esse organicam, h. e. ministerialem & ex elevatione agentis superioris talem, modo reali supernaturali: præterea etiā transitoriam & indivisam. Una enim actio & principalis & instrumentalis est, unū utriusque ἀποτέλεσμα. Interim & hoc notandum, Deum, quanquam per sacramenta tanquam per organa ordinariè operetur, non tamen alligatum esse ita Sacramentis, ac si immediate fidem operari & gratiam non possit.

§. 29. Inesse ergo efficaciam organicam cum Verbo, tum sacramentis modo reali (quanquam supernaturali) nunc probandum. De baptismo autem res ita probari potest: 1. Si per lavacrum aquæ in verbo &c. regeneramur, utiq; baptismus est organon efficax regenerationis. Argui verum prius E. Major patet: præpositio enim per talem ef-

ficaciam organicam aperte insinuat. Minor Eph. 5, 26. Tit. 3, 5. 1. Pet. 3, 21. Adde loca Baptismi efficaciam demonstrantia Joh. 3, 5. Act. 2, 38. c. 22, 16. Rom. 6, 3, seqq. 1, Cor. 6, 11. Col. 2, 11. Heb. 10, 22. 1. Pet. 3, 21. 1. Joh. 1, 7. 2. si Baptismus est instrumentum, utique ejus efficacia non potest esse moralis. Atqui verum prius fatentib. etiam Calvinianis, E. Majoris conexio patet. Neque enim v: g. equum jugalem alterius (sui nim. socii) dixeris instrumentum, quia trahit quidem cum illo, sed non per illum. 3. Si efficacia moralis minimè idonea est ad obli- gnandum, sequitur eum à presenti materia alienam esse. Atqui prius verū E. Major verissima est ex hypothesi Calvinianorū, de qua vid. Disp. 2. th. 19. Minor ita probatur, Moralis enim efficacia est secundum quam DEUS cum Sacramentis (non quidem necessario sed) contingenter una operatur gratiam. Jam ponamus hominem in tentatione consti- tutum, aut is erit Electus aut Reprobis. Si Reprobis, nihil ei obsigna- ri potest. Vid. Disp. cit. Si Electus: proferatur ergo Sacramentum. Dic cum hoc Sacramento non quidem necessario sed contingenter con- junctam esse efficaciam ad salutem. Annon qui antea hærebat dubi- us, nunc multo majorib. dubitationum & anxietatum procellis circum- agetur? Tantum de Sacramentorum efficacia. Verbum esse efficax organon ex sequentibus locis patet. Rom. 1, 16. *Evangelium dicitur POTENTIA Dei ad salutem omni credenti.* 1. Cor. 1, 10 dicitur quod visū sit Deo *PER stultam prædicationem salvos facere credentes* 2. Cor. 10, 4. gloriatur Paulus, *arma militia sua non esse carnalia, sed POTENTIA DE O &c.* Et 1. Thes. 2, 13, laudantur Thesalonicenses, quod *accepe- runt sermonem DEI, non ut sermonem hominum, sed sicut erat verè, sermo- nem DEI, qui & AGIT in credentibus* 1. Cor. 4, 15. Paulus prædicat se per Evangelium Corinthios genuisse. Hæc sufficere possunt: plura qui vult, adeat loca scripturæ innumera, quibus docetur, Spiritum Sanctum fidem operari mediante verbo, & hominem ad fidē pedetentim ducere, ut sic ē frequentatis per communicatas à Spiritu Sancto vires actibus tandem habitus virtutum Theologicarum producantur: quod colli- gitur ex Joh. 3, 5, 6. Marc. 4, 28. totaq; parabola de seminio verbi & germinatione ejusdem. De ministerii Ecclesiastici efficacia testantur loca 1. Tim. 4, 16. *Attende tibi ipsi & doctrina & persiste in his. Nam si id feceris, te ipsum servabis, & eos, qui te audierint.* Adde Matth. 10, 20, Rom. 15, 18. Gal. 2, 8 *efficax*, inquit Paulus, *IN ME fuit &c.* 1. Cor. 3, 9. dicun-

9. dicuntur ministri, PER QUOS crediderunt Corinthii. His argumentis pro efficacia organorum gratia adde id incommodum, quod, si non esset tanta organorum gratia quantum esse demonstravimus, sed qui oporteat, neminem de salute sua certum reddi posse. De obsignatione modo dicebamus. Hanc rem fusius ventilatam vide Disp. 1. §. 19.

COROLLARIUM I.

Baptismus necessarius est & necessitate praecepti & necessitate medii non quidem absolute, sed hypothetici ex hypothesi nimirum ordinis divini à nobis observandi Joh. 3, 5.

COROLLARIUM II.

Infantes non nascuntur sancti. Ubi de sanctitate interna quaestio est, quam negamus infantibus ante baptismum inesse. De sanctitate autem externa & Ecclesiastica res utrinque in confesso est. Et de hac loquitur Paulus 1. Cor. 7. 17. Ad quem locum recte notat CL. Menzerus: Loquitur, inquit, Paulus de Ecclesiastica sanctitate, qua filii ex dispari matrimonio nati non habentur pro alienis ab Ecclesia, sed pro natis in Ecclesia, qui proinde iure sive aditum habent ad baptismum. Haecenus Menzerus. Nimirum Ecclesiasticè sanctum id dicitur & ex usu V. T. quicquid Deo usibusque divinis sacatur, dedicatur, destinatur. Tales sunt infantes Christianorum. Non autem sunt internè sancti: quippe quanti quanti sunt, corrupti nati & infecti peccato originis, adeoque existentes CARO. Duo autem contrarii habitus in gradibus excellentibus nequeunt esse in eodem subiecto.

COROLLARIUM III.

Proprie loquendo infantes Christianorum non sunt Ethnici, quanquam nec sine Christiani. Inter Ethnicum enim & Christianum medius est nondum Christianus, vel non Christianus, sicut inter caecum & videntem non videns.

COROL-

COROLLARIUM IV.

Infantes baptizati habent fidem.

Id invictò argumento probat Crocius Comment. de Aug. Confess. societate pag. 423. Nemo enim, inquit, servatur aliena fide. Quod argumentum à nostris didicit Theologus, inter quos celeberrimus Chemnitius eminet, cujus verba ex incomparabili & invictissimo examine Concilij Tridentini. part. 2. de baptismo deprompta, his subjicienda duximus. Sunt autem hæc: In multis locis disputat sane Augustinus, parvulos baptizari aliena fide vel parentum vel gestantium & offerentium, & hoc quidam ita interpretantur, quasi nulla planè sit Dei actio, nulla sit operatio Spiritus Sancti in parvulo dum baptizatur, sed alius baptizetur, alius vero credat, & aliena fides illi parvulo, in quo Spiritus Sanctus planè nihil operetur, imputetur ad justitiam & salutem. Et mox: Hoc quidem verum est aliena fide impetrari sæpe aliis corporalia beneficia, ut in historia Cananæ. Potest & hoc aliena fides oratione aliquando impetrare, ut impius per gratiam Dei convertatur, illuminetur, & propria fide donetur. Nemo autem ipse carens & destitutus fide potest justificari & salvari alterius fide. Tandem recensitis aliquot Augustini locis concludit: Hæc sententia manifestè ostendit, Augustinum non sensisse, parvulos baptizatos regenerari aliena fide vel parentum vel offerentium vel Ecclesiæ, sed quod aliena fides, quæ statuit, promissionem Evangelii etiam ad parvulos pertinere, offerat parvulum ad baptismum, in quo donatur parvulo Spiritus Sanctus, operans intrinsecus & occultè in parvulo.

Hæc Chemnitius.

tabellio testium nomina adscripserit, & ipse
 solet tamen civitatis aut principis sigillum ap-
 ticum instrumentum habere. *Qua ratio*
ethica: nam capax est civilis prudentia: & ed
voluntati, à qua sic institutum. Ut ergo sigillum
sum sed efficax; nulla tamen sibi indita virtus
Principi quasi comitante: sic Sacramenta (q
exemplo) etsi nulla in rebus externis vi insita
aut in gratiam, qua in iis queritur: tamen
menta efficacia, nempe ut $\sigma\mu\mu\epsilon\iota\alpha$ καὶ $\sigma\phi\epsilon\rho\alpha\lambda\iota$
 Atque ex hoc fonte nata est distinctio Calvinia-
 num & externum: item S. coenae in Coenam,
 rior (Christus) & coenam, ejus dispensator si-
 struit panem & vinum, de quo supra dictum
 & mediatam efficaciam, quam nobis affigit
 fectib. Sacram. quasi statuamus à Sacramen-
 pictura (sicut dicimus objecta movent sensus
 quam donum gratiae afferatur. 4. Nec intel-
 culosam proprie sic dictam; sacramenta eni-
 dant ad miracula, non tamen sunt miracula p-
 culum enim tria requiruntur, i. ut fiat à solo D-
 naturalem subjecti (hæc quidem duo in Sacra-
 ut fiat in solito modo, h. e. præter ordinem,
 fuerit tum in operibus naturæ, tum in o-
 sententia est, efficaciam Sacramentorum esse
 alem & ex elevatione agentis superioris talem
 li: præterea etiā transitoriam & indivisam. Un-
 & instrumentaliseß, unū utriusque $\alpha\pi\omicron\tau\epsilon\lambda\epsilon\sigma$
 tandum, Deum, quanquam per sacramenta ta-
 nariè operetur, non tamen alligatum esse ita S-
 ate fidem operari & gratiam non possit.

S. 29. Inesse ergo efficaciam organicam
 mentis modo reali (quanquam supernaturali
 baptismo autem res ita probari potest: i. Si
 bo &c. regeneramur, utiq; baptisimus est orga-
 nis. Arqui verum prius E. Major patet: præ-

K 2

the scale towards document

scripserit:
 us authen-
 sed prorsum
 suam debet
 st non otio-
 te tantum
 cumcisionis
 hominum,
 esse instru-
 hamierus.
 num inter-
 or sit inte-
 tantum di-
 objectivam
 c. 2. de ef-
 am velut à
 fidem, per
 iam mira-
 timè acce-
 Ad mira-
 ra potenti-
 d non) 3.
 vare con-
 s. Nostri
 ministeri-
 bernatura-
 principalis
 & hoc no-
 gana ordi-
 si immedi-
 tum sacra-
 ndum. De
 quæ in ver-
 generatio-
 r talem ef-
 fica-